

šířeno bylo pro celé státní území ustanovení, dosud jen pro rakouskou oblast platné, zákona ze dne 18. III. 1878, č. 31 ř. z., o promlčení přímých poplatků. Výjimku tvoří ovšem promlčení nároků z poměru mezi poplatníkem a železnicí, o nichž pojednáno shora pod VII. ad 1.

C) **Kritika.** Se stanoviska finanční správy patří dopravní d. beze sporu k d-ím ideálním. Vybírání obstarává bezplatně železniční správa, rovněž odvod a konečné vyúčtování. Rovněž pro poplatníka je d. tato potud méně citelnou, že rozdělena jsou na řadu jednotlivých případů postihuje ho v částkách poměrně nízkých. Naproti tomu pro železnice tvoří d-ě ty břemeno značné, ztěžující v mnoha případech účelnou, nejen zájmu železničního podniku, nýbrž i veřejnému zájmu vyhovující tarifní politiku železniční. Neboť dosáhlo-li dovozní, počítaje v to d., oné maximální výše, jež doprava snese, brání d. jakémukoliv zvýšení tarifních sazeb, byť zvýšení to bylo pro vlastní podnikové účely provozní a investiční sebe odůvodněnější. V takovém případě stává se vlastně železnice nositelkou d-ě místo vlastního poplatníka. Zákon č. 242/1921 dovozoval, aby z 30%ní d-ě dopravní mohlo býti železnici vráceno 15% k úhradě jejích potřeb provozních a investičních, a to bez snížení sazeb železničních. Ustanovení ta byla zrušena zák. č. 261/1924 snížením d-ě o 15% ve prospěch snížení sazeb železničních o tuto částku. I se stanoviska národohospodářského uznává se škodlivost d-ě dopravní zejména u státu s převážně exportní povahou, jako je stát náš, ježto postihující přímo proces výrobní ztěžuje d. soutěživost státu toho v mezinárodním obchodě. Škodlivost d-ě jeví se též po té stránce, že jednostranně zatěžuje pouze provoz železniční, nechávaje jiné prostředky konkurenční, jako je doprava autobusová (alespoň do nedávné doby), vodní, nezdaněny. Ohledy ty vedly v sousedních státech k značnému snížení d-ě dopravní. Tak v Rakousku zákonem ze 29. VII. 1924, č. 280 B.-G.-Bl., snížena d. z dopravy osob, zavazadel a nákladů na 5%, a to bez snížení sazeb železničních, které tudíž, s odpočtením d-ě, v dosavadní výši přišly k dobru správy železniční. V Německu podle zákona ze dne 29. VI. 1926 stanovena byla dopravní d. v dopravě osobní pro I., II., III. a IV. třídu vozovou 16, 14, 12, 10%, u zavazadel 12% a u zboží 7%, při čemž ještě doprava uhlí, v nákladní dopravě nejdůležitější, byla od d-ě osvobozena. V kon-

kurenčním boji naší státní správy železniční, zejména při geografické poloze našeho státu jako státu průvozního, tvoří vysoké zdanění železniční dopravy naší u srovnání se zeměmi sousedními značné ztížení naší mezinárodní železniční soutěživosti. Nedostatků tomuto pouze částečně odpomoženo bylo tím, že podle finančního zákona a rozpočtu na r. 1927, č. 221 Sb. ex 1926, ponechána byla 20%ní kvota dopravních d-í vybraných na československých státních drahách pro investiční potřeby československé státní správy železniční. Pokud jde o zdanění dopravy automobilové viz heslo Silostroje.

D) **Materiálíe zákonné.** Zákonné materiálíe k rakouskému zákonu č. 153/1902: vládní osnova č. 867 příloh poslanecké sněmovny, zpráva výborová č. 1340 těchto příloh, zasedání XVII.

Československý zákon č. 242/1921: vládní návrh tisk č. 470 senátu I. volebního období, zpráva rozpočtového výboru senátu tisk č. 592, zpráva rozpočtového výboru poslanecké sněmovny č. 2390.

Zákon č. 261/1923: vládní návrh tisk č. 4352 poslanecké sněmovny I. volebního období, zpráva rozpočtového výboru tisk č. 4370.

Literatura.

Dr. Maschek: „Die Gebühren und Abgaben (Steuern) im Eisenbahnverkehr“ (Handausgabe der österr. Gesetze und Verordnungen, Heft 45), vydáno nákladem rakouského státního knihoskladu, Vídeň 1917; Dr. Rottleuthner: „Über Eisenbahnverkehrssteuern und insbesondere deren Herabsetzung in Österreich“ (Die Zeitung des Vereines der Deutschen Eisenbahnverwaltungen, 1924).
Josef Čermák.

Daň důchodová

viz Přímé daně.

Daň z lihu.

1. Historický vývoj daně z lihu. — 2. Předmět daně. — 3. Způsoby vybírání daně. — 4. Výměra daně a s ní spojených příplatků. — 5. Osvobození od daně a s touto spojených dávek. — 6. Splatnost daně. — 7. Povinnost platiti daň. — 8. Uvěřování daně. — 9. Věcné ručení za spotřební dávku. — 10. Vrácení daně. — 11. Opatření k zajištění daňového základu. — 12. Zjišťování vyrobeného množství alkoholu. — 13. Paušalování výrobní dávky. — 14. Vyklizení lihu vyrobeného v konsumních lihovarech. — 15. Účet o spotřební dávce. — 16. Zjišťování zásob lihu. — 17. Rafinerie lihu a destilatury. — 18. Důchodkové trestní normy. — 19. Statistika.

1. Historický vývoj d-ě z lihu. Lih jako zbytný předmět spotřeby stal se záhy oblíbeným předmětem zdanění, k němuž sahaly při nejrůznějších podnětech vlády, země, držitelé panství nebo města, uvalující na pitné alkoholické nápoje nejrůznější kořaleční dávky. V bývalém Rakousku zavedeno bylo všeobecné zdanění kořalky všeobecným patentem o potravní d-i z 25. V. 1829 (pol. zák. sv. 57), jenž počínaje dnem 1. XI. 1829 zatížil potravní d-í v uzavřených městech dovoz, případně výrobu pálených lihových tekutin, na venkově jejich výcep. Tento rozlišný způsob vybírání d-ě z kořalky odstraněn byl dekretem dvorní komory z 24. VIII. 1835 (pol. zák. sv. 63), jímž zavedeno bylo zdaňování kořalky při výrobě. Kořaleční d. poměřována byla zpravidla podle kvasného prostoru, t. j. podle prostorového obsahu kvasných nádob, s přihlédnutím k druhu zpracovávaných lihovarských surovin a pouze výjimečně při používání cukernatých látek k výrobě pálených lihových tekutin z hotového alkoholického výrobku. Sazba d-ě byla opětovně měněna, tak výnosy rak. min. fin. z 21. X. 1849, č. 426 ř. z., z 12. IX. 1853, č. 178 ř. z., a ze 4. IX. 1856, č. 163 ř. z. Zdaňování kořalky podle kvasného prostoru ukázalo se však při postupujícím zdokonalování výroby a ke konci let padesátých nastavších nepříznivých odbytových poměrech nevýhodným, a proto bylo v r. 1860 nejv. rozhodnutím z 5. IX. 1860, č. 206 ř. z., přikročeno pokusmo ke zdanění kořalky podle množství a stupňovitosti lihového výrobku za použití sběrných (měrných) nádob. Tento nový systém byl provázen uspokojivými výsledky, a byl proto zákonem z 9. VII. 1862, č. 45 ř. z., obligatorně zaveden pro všechny lihovary, vyjímaje malé pálenice, používající nejjednodušších destilačních přístrojů. Zjišťování zdanitelného lihu dělo se pomocí úředně vyzkoušených, mechanicky působících měřidel a stupňovitost alkoholického výrobku byla zjišťována stodílným alkoholometrem. V malých lihovarech nejjednoduššího zařízení byl výrobek zdaňován buď dohodou, nebo podle kvasné story.

Zdaňování kořalky podle množství a stupňovitosti bylo, třebaš jeho výsledky nebyly neuspokojivé, když se seznala nepřesnost ke zjištění výrobku používaných měřidel a konstatovány byly přecetné fraudy, opuštěno a bylo zákonem z 18. X. 1865, č. 104 ř. z., zavedeno ve všech liho-

varech paušalování d-ě z lihu. Paušál poměřován byl v lihovarech, jež měly kvasný prostor aspoň o 30 dolnorakouských vědrech, podle velikosti kvasného prostoru za předpokládané 61½% alkoholové výtěžnosti, v ostatních lihovarech stanoven byl roční paušál podle průměru zdanění posledních pěti let, zmenšeného o 10%. Tento paušalovací systém doznal sice dalších změn zákony z 28. V. 1868, č. 24 ř. z., a z 8. VII. 1868, č. 90 ř. z., leč jeho finanční výtěžek ani pak neuspokojil. Bylo tudíž zákonem z 27. VI. 1878, č. 72 ř. z., přikročeno k té změně, že menší, v zákoně přesně vyznačené lihovary byly zdaněny na základě sjednání nebo paušálem, poměřeným podle výkonosti používaného destilačního zařízení, větší pak lihovary, ať zemědělské, ať průmyslové, paušálem, poměřeným podle denní výkonosti záparového prostoru, vyšetřené z prostorového obsahu všech zdanitelných nádob a z alkoholového výtěžku, stanoveného pro každou zpracovávanou surovinu zvlášť, případně, a to jen fakultativně podle skutečně docíleného výrobku, zjištěného kontrolními měřidly. Když však v krátké době bylo seznáno, že i posledně zavedený systém zdaňování jest výhodným jen pro lihovarníky, kdežto finanční správě nepřináší očekávaného výtěžku, bylo zákonem z 19. V. 1884, č. 63 ř. z., přikročeno k tomu, že dosud fakultativně připuštěné zdanění výrobku bylo prohlášeno obligatorním pro větší lihovary, za něž považovány byly zemědělské lihovary se záparovou prostorou přesahující 50 hl a průmyslové lihovary se záparovou prostorou větší než 35 hl. Tím se přiblížilo rakouské zákonodárství formě zdaňování hotového výrobku, kteráž jako nejdokonalejší byla podržena a došla prohloubení i nejvhodnější úpravy zákonem z 20. VI. 1888, č. 95 ř. z., s nímž shodný byl pro země uherské platný zák. čl. XXIV. z r. 1888. Oba tyto zákony doznaly změn a doplňků cís. nařízením ze 17. VII. 1899, č. 120 ř. z., uh. čl. XX. z r. 1899, jakož i čl. XXVIII. z r. 1908, kterýž nabyt ovšem účinnosti jen částečně, pak celou řadou zákonů a cís. nařízení, z nichž zmínky zasluhuje: zákon z 8. VII. 1901, č. 86 ř. z., v němž stanoveny byly přiděly zemím z výnosu o 20 h zvýšené d-ě lihové, zákon z 23. I. 1914, č. 11 ř. z., jímž zavedena další přírážka k d-i z lihu, kteráž zvyšována byla v době válečné cís. nařízením z 30. VI. 1915, č. 186 ř. z., z 8. XI. 1915, č. 330 ř. z., z 18. II. 1916, č. 46 ř. z., a z 9. IV. 1917, č. 157 ř. z.

K doplnění předchozího třeba ještě dodat, že zvláštními zákony občasně stanoven byl alkoholový kontingent, kterýž ovšem, jako více neexistující, nebude zde širě pojednáván.

Rakouské, případně uherské zákony, upravující zdanění lihu, podržely po převratu platnost v území Československé republiky, ale doznaly v brzké době částečných změn, a to: 1. zákonem z 1. IV. 1919, č. 182 Sb., jenž upravoval výrobní alkoholový kontingent, snížil vývozní bonifikaci příslušející zemědělským lihovarům a podrobil zdanění líc vyrobený jinak než z dosud obvyklých surovin; 2. zákonem z 2. XII. 1919, č. 643 Sb., jímž zvýšena spotřební dávka z lihu na 12 případně 12·20 Kč a výrobní dávka na 12 Kč a zostřen podklad pro vyměření daňového paušálu v produkčních lihovarech; 3. zákonem z 5. II. 1920, č. 91 Sb., jímž zkráceny byly úvěrové lhůty při d-i z lihu; 4. zákonem z 22. XII. 1920, č. 687 Sb., jímž posledně rozdělen byl roční alkoholový kontingent a nově upravena ustanovení o zemědělských lihovarech, jakož i s tím související trestní důchodkové normy. Poslední zákonné úpravy doznala d. z lihu zákonem z 26. VI. 1926, č. 99 Sb., jímž zvýšena byla sazba dávky spotřební, právě tak jako výrobní, na 15 Kč při ponechání zákonem z 22. XII. 1920, č. 687 Sb., ve prospěch zemí a žup zavedené přírážky 2 Kč z každého litru alkoholu, a konečně uloženo produkčním lihovarům placení licenčního poplatku 8 Kč z každého, při vázaném hospodaření lihem jim ponechaného litru alkoholu.

2. Předmět d-ě. Předmětem d-ě jest při dnešním stavu zákonodárství (zákonem z 2. XII. 1919, č. 643 Sb., změněný § 1 rak. zák. o d-i z lihu) veškerý líc, t. j. alkohol ethylnatý, vyrobený na území Československé republiky, jakož i líc sem s ciziny dovezený.

3. Způsoby vybírání d-ě. D. z lihu vybírá se, pokud jde o líc v celním území vyrobený, podle různosti lihovarů buď jako dávka výrobní při ohlášce výroby, nebo jako dávka spotřební při přechodu lihu z úředního dozoru do volného oběhu. Výrobní dávkou postižen jest líc vyrobený v lihovarech, zpracujících ovoce, ovocný mošt, víno, vinný mošt, vinné ssedliny, pivovarské odpadky, bobule, kořínky nebo pod. látky (t. zv. lihovary produkční), kdežto líc vyrobený v lihovarech, zpracujících jiné látky než právě jmenované (t. zv. lihovary konsumní) jakož i z celní ciziny

dovezený podléhá dávce spotřební (§ 31 rak. zák. o d-i z lihu ve znění zákona z 22. XII. 1920, č. 687 Sb.). Obě dávky vyměřují se z každého litru alkoholu, obsaženého ve zdanitelné tekutině, kterýž zjišťuje se předepsaným objemovým alkoholometrem při teplotě $+15^{\circ}\text{C}$ ($+12^{\circ}\text{R}$) (§ 1 zák. o d-i z lihu ve znění, upraveném zákonem z 2. XII. 1919, č. 643 Sb.).

4. Výměra d-ě a s ní spojených dávek.

Jak výrobní, tak spotřební dávka činí z každého hektolitrového stupně (litru) alkoholu 15 Kč. Spolu s dávkou výrobní i spotřební zaplatiti jest za každý hektolitrový stupeň alkoholu přírážku 2 Kč ve prospěch zemí a žup, kteráž rozdělí se podle ustanovení § 5 zákona z 12. VIII. 1921, č. 334 Sb. Pokud trvá státní závěra lihu, povinen jest výrobce lihu podléhajícího výrobní dávce, uvolní-li se mu výrobek, zaplatiti zároveň s výrobní dávkou a autonomní přírážkou též licenční poplatek 8 Kč za každý hektolitrový stupeň dávce podléhajícího alkoholu (čl. I. zákona z 26. VI. 1926, č. 99 Sb.). Líc vyrobený v lihovarech, provozujících při lihovaření též výrobu lisovaného droždí, podléhá mimo d-i ještě další dávce 50 h z každého litru alkoholu (§ 4 zák. o d-i z lihu, upravený zákonem z 2. XII. 1919, č. 643 Sb.).

5. Osvobození od d-ě a s touto spojených dávek.

Za podmínek a opatrností, stanovených v prov. nařízení k zákonu o d-i z lihu (výnos býv. min. fin. ve Vídni z 21. VII. 1899, č. 130 ř. z.), jest sprostěn spotřební d-ě líc, 1. který se vyveze přes celní čáru ať ve stavu původním, nebo zpracovaném, 2. kterého bylo použito k výrobě octa, k pálení, cídění, osvětlování, pohonu motorů nebo k vědeckým účelům, 3. který slouží k živnostenskému zhotovování výrobků určených pro tuzemskou potřebu, pokud jich nelze užiti k lidskému požívání. Líc odebraný k daněprostým účelům, vyjímaje líc na vývoz a k vědeckým účelům, před použitím se denaturuje (činí se nezpůsobilým k požívání) (doložka B k § 2 II prov. nař. k zák. o d-i z lihu). Z každého litru alkoholu, uvolněného od d-ě k účelům výše pod 2. a 3. vyznačeným, zapraví oprávněný nabyvatel kontrolní poplatek 20 h. Líc vyrobený v produkčních lihovarech může býti k účelům výše zmíněným bez zapravení dávky výrobní v lihovaru jej vyrobivším uskladněn (§ 6 zák. o d-i z lihu ve znění zákona z 2. XII. 1919, č. 643 Sb., § 2 prov. nař. a doložka B k poslednímu).

Spotřební dávka se nepožaduje z výtrat

(výrobních, případně rafinačních a transportních), pokud tyto nepřesahují přípustnou výměru (§§ 70 a 71 zák. o d-i z lihu, § 24 prov. nař., změněný č. 175/1905 ř. z., a § 25 prov. nař.), dále z lihu, který přišel na zmar nepředvídanou a neodvratitelnou událostí, byla-li tato podle předpisů ohlášena (§ 72 rak. zák.).

6. Splatnost d-ě. Výrobní dávka, případně dávka z lisovaného droždí, jest splatna okamžikem, kdy byla výroba lihu u příslušného úřadu předepsaným způsobem ohlášena, a nutno ji na boletu plným obnosem zapraviti (§ 78 a § 4 rak. zák.), není-li povoleno její uvěření (§ 79 rak. zák.). Spotřební dávka jest splatna, jakmile jí podléhající líh jest hlášen k vývozu z lihovaru nebo ze svobodného skladiště lihu do volného oběhu, a musí býti, pokud nebyla uvěřena, ihned na boletu zaplacená (§ 78 rak. zák.). Zároveň s dávkou výrobní nebo spotřební zapraviti dlužno též připadající autonomní přírážku. V době splatnosti výrobní dávky jest splatným též licenční poplatek (zákon z 26. VI. 1926, č. 99 Sb.).

7. Povinnost platiti d. Zaplatiti dávku výrobní a s ní spojené dávky jakož i dávku z lisovaného droždí jest povinen podnikatel lihovaru. K zapravení spotřební dávky spolu s autonomní přírážkou jest zavázán: 1. kdo dostane líh k volnému použití, 2. kdo na sebe převede líh, o němž ví, že ušel nezákonně zdanění (§ 15 rak. zák.). Je-li více osob povinno zapraviti dávku výrobní nebo spotřební, stihá je platební povinnost solidárně (§ 16 rak. zák.). Nastalo-li v lihovarském podniku důchodkové zkrácení d-ě z lihu, přechází povinnost zapraviti výrobní nebo spotřební dávku na správce podniku za bezprostředního ručení podnikatelova (§ 15 rak. zák.).

8. Uvěřování d-ě. Podnikatelům produkčních lihovarů může býti při odpovídajícím zajištění povoleno, aby výrobní dávku, kterou mají jinak zaplatiti při ohlášce výroby, zapravili teprve 2 měsíce po její splatnosti (§§ 78 a 79 rak. zák., změněný zákonem z 5. II. 1920, č. 91 Sb.). Také podnikatelům konsumních lihovarů a svobodných skladišť lihových, pak příjemcům lihu, na němž spotřební dávka vázne, může býti na jistotu povoleno dvoutměsíční uvěření splatné spotřební dávky. Výrobcům likérů může býti úvěrová lhůta prodloužena na 4 měsíce, pokud jde o líh, jehož bude prokazatelně použito k výrobě jemných likérů, vyžadujících aspoň tříměsíčního uležení (zákon z 5. II. 1920, č. 91 Sb.). Podnika-

telům lihovarů může býti uvěřena též dávka z lisovaného droždí, a to stejným způsobem, jak tomu jest u d-ě z lihu (§ 79 rak. zák.).

9. Věcné ručení za spotřební dávku. Líh, z něhož nebyla spotřební dávka zapravena, ručí za tuto, a nesmí přejíti do volného oběhu, dokud na něm lpící dávka nebyla zaplacená nebo uvěřena. Toto věcné ručení předchází všem nárokům, odvozeným ze soukromoprávních titulů (§§ 17 a násl. rak. zák. o d-i z lihu).

10. Vrácení d-ě. Za prokázané zdaněný líh, který jest ve volném obchodě a vyveze se přes celní hranici v množství nejméně 50 litrů, vrátí se d. částkou 1.90 Kč za každý hektolitrový stupeň vyvezeného alkoholu (§ 8 rak. zák.). Produkční dávka může býti podnikateli paušalovaného lihovaru vrácena za dobu, po kterou pro nepředvídanou a neodvratitelnou překážku ohlášená výroba lihu nebyla možná (§ 50 rak. zák.).

11. Opatření k zajištění daňového základu. Ježto zdanění podléhá veškerý v území Československé republiky vyrobený líh, jest nezbytno lihovou výrobu míti hned od počátku v patrnosti. Tomu slouží řada zvláštních kontrolních opatření, z nichž dlužno uvésti hlavně:

1. Zhotovování a odběr destilačních přístrojů podroben jest kontrole (§ 22 rak. zák.).

2. Kdo chce líh destilací vyráběti nebo čistiti nebo destilací připravovati nápoje alkohol obsahující, jest povinen ohlásiti to předem příslušnému finančnímu úřadu, udati stanoviště lihovaru, předložití popis výrobních místností, přehled lihovarského zařízení a popis způsobu výroby. Teprve když na podkladě podaných písemností úředně sepsaný nálezní protokol dojde úředního schválení, smí býti po včasné ohlášení ve hlášenou dobu s výrobou lihu počato (§§ 21, 44, 46, 53—55 rak. zák.).

3. Podnikatel lihovaru jest zodpověden za zachování úředních označení na výrobních místnostech, zařízení a náradí, a musí na svůj náklad opatřiti pomůcky potřebné k provádění důchodkového dozoru (§§ 23 a 56 rak. zák.).

4. Výroba lihu musí býti provozována přesně podle podané ohlášky, kteráž ovšem při zachování předepsaných modalit může býti měněna (§§ 46, 47, 57—59 rak. zák.). Ohláška v lihovarech konsumních musí v sobě zahrnovati zpravidla měsíční období, jež zveme ohlašovací (§ 58 rak. zák.).

5. Od opovědění množství ke zpracování na líh určených surovin a z nich vyrobeného lihu může být při výrobě uchýleno nejvýše o 15% (§§ 59 a 60 rak. zák.).

6. Každé přerušení výroby musí být včas ohlášeno příslušnému finančnímu úřadu (§ 63 rak. zák.), kterýž učiní opatření, aby po čas klidu byla k lihovaření nepostradatelná zařízení úředním závěrem z použití vyřaděna (§§ 27 a 28 rak. zák.). Také každá porucha v chodu kontrolního měřidla, sloužícího k registrování jím protékajícího lihu (viz níže), musí být neprodleně hlášena a ve výrobě smí po čas poruchy měřidla býti pokračováno, a to jen za úředního střežení, pouze po 10 dnů (§ 62 rak. zák.).

7. O provozu výroby vede podnikatel, případně jeho oprávněný zástupce, na úředně stanoveném tiskopise lihovarský rejstřík, v němž vyznačována býti musí zákonem, případně v produkčních lihovarech prováděcím nařízením předepsaná výrobní data (§ 65 rak. zák.).

8. Destilační přístroj jakož i od něho vedoucí potrubí a s těmito spojené části destilačního zařízení, jimiž procházejí lihové páry nebo lihovitě tekutiny, jakož i kontrolní lihové měřidlo jsou pod úředním závěrem (§§ 27 a 28 rak. zák.).

12. Zjišťování vyrobeného množství alkoholu. V lihovarech konsumních jakož i v lihovarech produkčních nepaušalovaných (o tomto pojmu bude pojednáno v dalším) zjišťuje se vyrobené množství alkoholu k účelům daňové patrnosti

a) buď podle údajů zvláště k tomu konstruovaného kontrolního lihového měřidla nebo

b) v měrné (sběrné) nádržce (§ 51 rak. zák.).

Zjišťování vyrobeného lihu provádějí k tomu ustanovení dozorcí orgánové, je-li v lihovaru používáno kontrolní měřidlo, v poslední den každého měsíčního ohlašovacího období nebo hned po zastavení výroby, při používání měrné nádržky, když toho prostornost nádržky vyžaduje nebo když výroba lihu byla přerušena (§ 64 rak. zák. a § 22 prov. předp.).

Ad a): Kontrolní měřidlo lihové stanoví automaticky jím protékající množství lihu, z něhož podržuje určitou část jako vzorek k tomu cíli, aby zjištěna býti mohla alkoholovitost výrobku.

K úřední kontrole jsou připuštěna měřidla 5 systémů, a to: Dolainski, Beschorner, Prick, Fučíkovský a Zehr. Všechna tato měřidla jsou konstruována tak, že vyrobený

líh protéká jejich bubnem o obsahu přesně 20 litrů a vyplňuje postupně jeho čtyři (u Pricka tři) komory. Osa bubnu, kterýž protékajícím lihem jest uváděn v pozvolný točivý pohyb, spojena jest s počítadlem, které registruje počet litrů lihovité tekutiny, jež měřidlem protekla. Zvláště k tomu konstruované lžičky nabírají v pravidelných intervalech z lihu měřidlem protékajícího vzorky, jež sváděny jsou do t. zv. sběrných nádob, z nichž vybírá se v den odpočtu jejich obsah a zjišťuje se alkoholovitost výrobku předepsaným stodílným alkoholometrem. Z množství lihu měřidlem v litrech registrovaného a ze stupňovitosti, vyšetřené při vzorku vzatém ze sběrné nádoby, vypočte se násobením množství hektolitrových stupňů alkoholu, obsažených ve vyrobeném a měřidlem proteklým množství lihu.

Když by otáčení bubnu bylo nějak překaženo, přechází líh měřidlem protékající u měřidel soustavy Dolainského, Prickova a Fučíkovského na rezervní zařízení (houpačku), která udává jeho množství, ale neumožňuje zjištění stupňovitosti, jež musí pak býti stanovena způsobem předepsaným v § 62 I, č. 2, rak. zák.

U měřidla systému Beschornerova jakož i Zehrova přechází líh při nastavší poruše hlavního bubnu do rezervního bubnu a nenastává ve zjišťování žádná změna.

Každá v pravidelném chodu měřidla nastavší porucha musí býti ihned zapsána do lihovarského rejstříku a písemně hlášena příslušnému finančnímu orgánu (§ 61 rak. zák.).

Podrobný popis Dolainského, Beschornerova a Prickova měřidla a jejich funkce obsažen jest ve výnosu rakouského ministerstva financí z 2. VII. 1888, č. 22238, č. 124 ř. z., návod k používání měřidel ve výnosu rakouského ministerstva financí z 5. VII. 1892, č. 23941; měřidlo Fučíkovského zavedeno bylo vládním nařízením z 19. X. 1922, č. 306 Sb., v němž uveden jest také popis tohoto měřidla a návod k jeho upotřebení. Zehrovo měřidlo připuštěno bylo k úřednímu zjišťování vyrobeného alkoholu vládním nařízením z 15. září 1927, č. 146 Sb.

Ad b): Zjišťování vyrobeného alkoholu v měrné nádržce děje se tím způsobem, že do měrné nádržky, kteráž jakož i její spojení s destilačním přístrojem musí býti úředně spolehlivě zajištěno, jímá se vyrobený líh, jehož množství odečítá se na stupnici na nádržce připevněné, a stupňo-

vitost zjišťuje se na vzorku vzatém z obsahu nádrže.

V § 51 rak. zák. a v § 14 prov. nař. k témuž obsaženy jsou podmínky a náležitosti, jimž odpovídati musí měrná nádržka, aby jí užito býti smělo k zjišťování vyrobeného alkoholu. Když by nastala na měrné nádrže jakákoli porucha, musí býti táž neprodleně hlášena a ve výrobě smí býti pokračováno nejdéle 10 dnů za úředního střežení (§ 61 a § 62 lit. b rak. zák.).

13. Paušalování výrobní dávky. Zvláštní formou zdanění lihu, získaného v produkčních pálenicích, jest paušalování výrobní dávky, jež záleží v tom, že se při poměření dávky nepřihlíží ke skutečně vyrobenému množství alkoholu, nýbrž že se za podklad zdanění bere předpokládaná výroba, vypočtená z průměrné alkoholové výtěžnosti používaných surovin, z předpokládaného počtu docílitelných náplní destilačního kotlíku a počtu dní, po které ohlášené lihovarení má trvati (§§ 37—49 rak. zák.). Této daňové výhody dopřává se sice četným, ale malým, v nepatrném rozměru a ponejvíce pro domácí potřebu pracujícím produkčním lihovarům, jež používají destilačních přístrojů nejjednodušší soustavy. Takové lihovary zveme zkrátka paušalovanými.

14. Vyklizení lihu vyrobeného v konsumních lihovarech. Zatím, co lihem vyrobeným v produkčních lihovarech, z něhož byly při ohlášce výroby výrobní dávka a licenční poplatek zapraveny, může podnikatel lihovaru volně nakládati, jest vyklizení lihu vyrobeného v konsumních lihovarech vázáno na splnění přesně stanovených podmínek.

Vyklizení lihu podléhajícího spotřební dávce z konsumních lihovarů nebo ze svobodných skladů lihu může se dít buď a) bez zapravení konsumní dávky, buď b) po zapravení téže.

Bez zapravení spotřební dávky smí býti lih vyklizen k vývozu do celní ciziny nebo do některého svobodného skladu lihu v území Československé republiky, nebo k daněprostým účelům, vyjmenovaným pod č. 2—4 v § 6 zák. č. 643/1919 Sb.

Ve všech jiných případech jest vyklizení lihu přípustno jen po předchozím zapravení připadající spotřební dávky, která může býti při zachování stanovených podmínek též uvěřena (§ 66 rak. zák.).

Každé vyklizení lihu musí býti na předepsaných tiskopisech oznámeno příslušnému finančnímu orgánu (§ 67 rak. zák.), jenž pojedná zásilku k vyklizení připravenou

podle předpisů, obsažených v §§ 68 a 69 rak. zák. a v § 24 prov. nař. k témuž.

Při vyklizení na zdanění musí podnikatel předem prokázati platební neb úvěrovou boletou uskutečněné zdanění (§ 67 rak. zák.).

Děje-li se vyklizení lihu nezdaněně, ručí zasílatel, že odbavené množství lihu v určené lhůtě do místa určení nezměněně dojde. Z důvodů slušnosti přiznává se pro vypravenou zásilku vzhledem k prehavosti lihu dopravní výtrata (§ 69 rak. zák.), jejíž výměra stanovena jest ve výnosu rak. min. fin. z 21. XI. 1905, č. 175 ř. z. Schodek lihu, převyšující dopravní výtratu, musí býti podnikatelem, z jehož podniku byl lih odbaven, zdaněn (§ 69 rak. zák., § 24 II prov. nař.).

15. Účet o spotřební dávce. V každém konsumním lihovaru vede se účet o dávce spotřební, z něhož musí býti patrným příjmem a odbyt vyrobeného lihu. Do příjmu zapisuje se počáteční zásoba lihu, množství vyrobená v jednotlivých ohlašovacích obdobích, přebytky shledané při zjišťování zásob (viz odst. 16.), konečně do lihovaru, případně svobodného skladu lihu, vrácené zásilky lihu.

Jako vydání zapisuje se množství lihu ať na zdanění, ať nezdaněně vyklizené, dále výtraty (výrobní, skladní a rafinační) a schodky, jež přípustnou mez výtrat přesahují.

Účet o spotřební dávce, jenž musí býti veden také ve svobodných skladištích lihu, uzavírá se ke konci každého výrobního období, t. j. k 31. srpnu toho kterého roku (§§ 70 a 71 rak. zák., § 28 prov. nař.).

16. Zjišťování zásob lihových. Ježto na lihu vyrobeném v konsumních lihovarech, dokud nebyl z lihovaru nebo ze svobodného skladu lihu na zdanění vyvezen, vázne spotřební dávka, jest v zájmu státního důchodu nezbytno občas se přesvědčiti, zda zásoby lihu v lihovaru, případně ve svobodném skladu se nalézající, odpovídají knihovnímu stavu, jak se jeví v kontrolních zápisech. K tomu cíli nařízeny jsou v pravidelných obdobích se opětuující nebo při dané potřebě nepředvídaná zjišťování zásob lihových, při nichž zjistí se podle objemu a stupňovitosti množství alkoholu v pohotovém lihu a porovná se s knihovní zásobou, jak se jeví při uzavření účtu o spotřební dávce. Zjistí-li se schodek přesahující 3% celkového alkoholového množství, jež bylo od bezprostředně předcházejícího zjištění zásob vzato do příjmu, musí býti

scházející množství alkoholu ihned zdaněno. Zjistí-li se schodek pod 3% celkového příjmu, poznamená se v účtu o dávce spotřební a vyúčtuje se po odrážce přípustných výtrat na konci výrobního období (§ 72 rak. zák. a § 26 prov. nař.).

17. Rafinerie lihu a destilatury. Rafinerie lihu jsou podniky, v nichž surový líc opětovnou destilací jest čistěn, t. j. zbavován přiboudlin a jiných škodlivin, jež jsou na závadu jeho použití k výrobě lihových nápojů. Rafinerie podléhá důchodkovému dozoru ve stejném rozsahu jako konsumní lihovar (§ 76 rak. zák. a § 29 prov. nař.).

Chce-li rafinerie čistiti cizí líc, na němž líc spotřební dávka, musí požádati u příslušného finančního úřadu, aby byla prohlášena za svobodné skladiště lihu (§ 75 rak. zák. a § 28 prov. nař.).

Svobodnými skladišti lihu rozumíme podniky úředně oprávněné k přejímání a uskladňování lihu, na němž líc spotřební dávka, k tomu účelu, aby byl podle předpisu buď nezdaněně, nebo na zdanění vyklizen.

Čištění lihu může za šetření určitých

podmínek a opatrností býti prováděno ve spojení s výrobou lihu (§ 77 rak. zák. a § 30 prov. nař.).

Destilatury jsou podniky, v nichž zušlechťování se podrobuje zdaněný líc. Destilatury podléhají důchodkovému dozoru a smějí k zušlechťování použiti jen lihu, který vykazuje aspoň 30 stupňů na předepsaném stodílném alkoholometru (§ 75 rak. zák.).

18. Důchodkové trestní normy. Rakouský i uherský zákon o d-i z lihu podává celou řadu v zásadách shodných trestních ustanovení pro přestupky spáchané proti předpisům o d-i z lihu a stanoví na ně citelné tresty, odstupňované podle tíže provinění a podle výše ohrožené d-ě (§§ 80—98 rak. zák., § 82—97 uh. zák.).

19. Statistika. V následujících výkazech jsou pro jednotlivá období 1918/19 až 1925/26 přehledně vyznačena statistická data, týkající se území republiky Československé o a) výrobě lihu (výkaz I.), b) vyklizení lihu k daněprostým účelům (výkaz II.) a c) vyklizení lihu na zdanění a o výnosu z něho zapravené d-ě (výkaz III.).

I.

Ve výrobním období	v y r o b e n o b y l o			V pro- dukčních paušalo- vaných lihovarech bylo paušálem zdaněno hektolitřů alkoholu
	v lihovarech		v pro- dukčních nepauša- lovaných pálenicích	
	průmyslo- vých	hospodář- ských		
1918/19	210.076	216.519	673	2.064
1919/20	226.086	168.937	577	1.520
1920/21	310.141	340.347	14.177	12.569
1921/22	211.159	424.386	5.794	6.028
1922/23	145.794	310.009	1.782	12.191
1923/24	146.891	249.137	1.013	5.588
1924/25	211.585	352.287	1.893	2.321
1925/26	210.949	369.061	3.042	3.696

II.

Ve výrobním období	v y k l i z e n o b y l o d a n ě p r o s t ě		Na kontrolním poplatku bylo zapraveno v Kč
	k vývozu přes hranici	k průmyslo- vým účelům v tuzemsku	
v hektolitrech alkoholu			
1918/19	7.347	56.648	182.933
1919/20	150.802	121.160	1,611.451
1920/21	43.928	126.823	2,599.879
1921/22	1.050	128.528	2,638.342
1922/23	10.873	154.253	3,068.511
1923/24	122.091	192.650	3,904.090
1924/25	43.804	213.474	4,312.609
1925/26	32.225	238.591	4,725.818

III.

Ve výrobním období	Zdaněno bylo hektolitřů alkoholu	Z a p r a v e n o b y l o v K ě				
		na spotřební dávce	na výrobní dávce	na autonomní přírážce	na dávce z lisovaného droždí	na licenčním poplatku
1918/19	156.220	108,675.395	1,040.060	—	120.197	2,337.000
1919/20	297.861	254,274.412	1,140.440	—	721.070	2,097.000
1920/21	318.110	377,947.106	32,095.200	50,256.000	1,356.333	12,506.000
1921/22	320.091	409,448.228	14,186.400	66,767.740	1,893.593	11,822.000
1922/23	256.166	311,825.226	16,767.600	54,515.082	1,156.500	1,397.300
1923/24	261.231	315,782.559	7,921.200	53,970.016	1,139.270	5,412.820
1924/25	272.178	333,584.951	5,056.800	55,360.914	1,308.780	3,455.480
1925/26	268.241	337,774.700	8,160.900	56,092.465	1,522.253	5,520.140

Viz též hesla Hospodářství poválečné a Zemědělské lihovary.

Literatura.

J. Wolf: „Die Branntweinsteuer“ (Tübingen 1884); Bernatzky: „Besteuerung des Branntweines“ (Viedeň 1900); týž: „Branntweinsteuer“ (Oesterr. Staatswörterbuch, sv. I, str. 636, Viedeň 1905); Dr. Drachovský: „Daň z lihu (Rozhledy XI); týž: „Zvýšení daně z lihu“ (Sborník věd právních a státních, II., 1902); týž: „Přehled finančního hospodářství s doplňky“ (Praha 1922); Dr. Myrbach-Rheinfeld: „Grundriß des Finanzrechtes“ (Branntweinsteuer 1916); Dr. Funk: „Základy přednášek z finanční vědy“ (Praha 1926).
Bohuslav Háek.

Daň z masa.

I. Všeobecný přehled. II. Předmět daně. III. Daňová sazba a způsob placení. IV. Definice masa. V. Splatnost daně. VI. Subjekt daně. VII. Vrácení daně. VIII. Porážky konané živnostníkem za někoho jiného. IX. Vymáhání a promlčení daně. X. Důchodkový dozor. XI. Trestní ustanovení a propadnutí zboží. XII. Vybírání daně v obecní režii. — Literatura.

I. Všeobecný přehled. Tato daň, postihující jeden z nejrozšířenějších předmětů denní spotřeby, trvá ve své podstatě již od r. 1829, kdy totiž byla zavedena patentem o potravní dani z 25. V. 1829, a to jak pro t. zv. „uzavřená města“, tak i pro venkov. Na venkově platili daň živnostníci z porážek dobytka (porážky soukromníků pro vlastní spotřebu nebyly zdaňovány). V t. zv. uzavřených městech vybírala se d. z m.

a) jednak z porážek, vykonaných uvnitř uzavřeného místa (s potravní daně na čáře), jednak

b) na čáře při dovozu živého dobytka a masa (včetně zabitého dobytka), a to z masa nepřihlízejíc k tomu, byla-li z něho venku již daň zaplacená, čili nic.

Pokud se týče sazeb, byla d. z m. na venkově podle zák. z 16. VI. 1877, č. 60 ř. z., odstupňována podle počtu obyvatelstva toho místa, kde bylo daň platiti, a to ve tři třídy I, II a III; na venkově vybírala se daň buď paušalováním (vyrovnáním se společností řezníků a ostatních živnostníků, podléhajících ve výběrčím okrese této dani), nebo propachtováním ve veřejné dražbě a teprve, nedošlo-li k vyrovnání nebo pachtu, byla daň vybírána ve státní režii podle sazebníku.

Za takového stavu věci neměla pak tato daň povahu ryzí spotřební daně, nýbrž byla jakousi výdělkovou daní, uvalenou na zmíněné živnosti, při čemž ještě (nehledíc k různým obtížím pro poplatnictvo a do-

zorčí orgány, k několikerému zdanění atd.) výnos její byl pro státní pokladnu menší, než kdyby se byla vybírala tato daň podle sazby státními orgány.

V uzavřených městech vybírala se d. z m. jak z porážek, tak i z masa vždy podle zákonných sazeb.

Na Slovensku vybíraly d. z m. ponejvíce obce za pevný paušál, na kterém však, ačkoliv býval nepoměrně nízký a pro státní pokladnu nepříznivý, ještě prodělávaly.

Nyní platný zákon o d-i z m. (ze 14. IV. 1920, č. 262 Sb.), jenž nabyt účinnosti dnem 1. V. 1920, provedl v prvé řadě unifikaci dosavadních zákonných předpisů o zdaňování masa, jednak se zřetelem na venkov a uzavřená města, jednak vzhledem k bývalým zemím rakouským a uherským. D. z m. byla v uzavřených městech dříve jinak konstruována, kdežto novým zákonem byla pojata v rámec potravní daně na čáře v téže formě, jako d. z m. (viz též sazebník potravní daně na čáře k zák. č. 264 Sb. z r. 1920).

Zákon o d-i z m. vyslovil zásadu, že dani o základní sazbě 20 hal. z 1 kg podléhají veškeré porážky, tedy i t. zv. „soukromé“, vykonané pro vlastní spotřebu osobami, neprovozujícími živnostřeznickou, a že měřítkem daně jest váha dobytčete, případně masa. Tímto principem o daňové povinnosti stala se d. z m. skutečnou spotřební daní, kterou platí pak každý spotřebitel masa, ať je jím sám producent nebo kdokoli jiný (dělník, úředník, soukromník atd.). Konstrukce této daně je velmi zjednodušena, není tu zpravidla žádného předpisu daňového, nýbrž poplatník sám ji platí bezprostředně před porážkou složenkou poštovního šekového úřadu a není povinen konati žádných zvláštních ohlášek a záznamů. Podpůrně zavedeno je danění z kusu (podle sazeb, stanovených pro určité stupnice váhy). Daň se vybírá ve státní režii, obcím, v nichž porážky se konají ve veřejných jatkách a kde je zejména také postaráno o zdravotní dozor, může býti k jich žádosti svěřeno vybírání d-ě z m. ve vlastní režii za percentuelní odměnu.

Zákon o d-i z m. byl proveden vládním nař. z 26. IV. 1920, č. 263 Sb.

Počínajíc 1. I. 1921 byla s d-i z m. spojena též paušalovaná daň z obratu, jež se vybírá ve všech případech, kdy se vybírá d. z m.

Jakkoli předmětem d-ě z m. je zboží, pro výživu obyvatelstva velmi potřebné, přece je tato daň vhodným článkem stát-